

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Gerő László*
Cím: *Ballagi Aladár megírta Buda és Pest bibliográfiáját*
Forrás: *Világ*

3n

(Hely)

1924. 11. 21.

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Ballagi Aladár

Idő

"1924"

Személy

Ballagi Aladár megírta Buda és Pest bibliográfiáját

(A Világ tudósítójától.) Buda és Pest egyesítésének ötven éves jubileuma alkalmából a főváros fölkérte Ballagi Aladár dr.-t Budapest bibliográfiájának megírására. Az ősz tudós készséggel tett eleget a megbízásnak és már a munka nagy részével el is készült. A három hatalmas kötet Budapest első teljes bibliográfiája, amely magába foglalja az összes írásokat, amelyek 1473—1711-ig megjelentek. Jobb választás nem is eshetett volna a mű megszerkesztésére, mint Ballagi, aki egész emberöltőn keresztül kutatatta a világot — lehet mondani — összes könyvtáraiban a fővárosra vonatkozó adatokat. Munkájáról ezeket mondta a Világ tudósítójának:

— Rengeteget dolgozom, néha egész éjjeleket átvirrasztok jegyzeteim mellett. Ötven éves munkám eredményét írom meg. Ezeket a jegyzeteket — egy sarokba három ládára mutat — állítom össze egy egységes nagy művé, amelynek címe „Buda és Pest a világtörténelemben.“ Ezeket a jegyzeteket a világ összes nagyobb könyvtárainak felkutatásával készítettem. Jártam Németország, Ausztria, Olaszország, Spanyolország, Anglia, Svédország valamennyi nagyobb városának könyvtáraiban, de nem hagytam ki a szentpétervári cári könyvtárt sem. Itt, ezekben a könyvtárakban olyan régi könyvek, nyomatok, kéziratok után kutattam, amelyek valamilyen vonatkozásban vannak Magyarországgal, vagy szorosabb értelemben véve Budapesttel. Kutatásaim alatt számos rendkívül érdekes nyomra akadtam, amelyek Budapestre városfejlesztési szempontból rendkívül értékesek. Nagyon sok olyan érdekes meglepetést, titkot fogok napfényre hozni, amelyek sokáig foglalkoztatni fogják a közvéleményt. Általában, a történelemnek még eddig teljesen ismeretlen részét fogom világosságra hozni. Budapestnek számos, még eddig ismeretlen nevezetességét hozom nyilvánosságra.

— A közönséget bizonyosan érdekelní fogja az a rengeteg illusztráció, amely a munkát ékesíti. Látluk majd eredeti fölvételekben a budai egyetem címerét, Szent Gellért püspöknek agyonverését a pogányok által, a róla elnevezett hegy tövében, az 1506. évi, Olaszországban megjelent, ezideig még sehol közzé nem tett hasonmásban, az ezideig még teljesen ismeretlen budai könyvkiadók 1488—1527-ig megjelent jelvényeinek képét. Azonkívül számtalan, eddig még ismeretlen, számunkra nagy fontossággal bíró nyomat, metszet és karcolat másolatát.

— A munka három vaskos kötetben fog megjelenni. Az első kötet címe *Buda és Pest a világtörténelemben.* Ez a művészet iránt érdeklődő közönséget és a kutatói vágyókat különösen azért fogja rendkívül érdekelní, mert Mátyás király korának humanista termékeit, a Corvináknak szétszórta anyagát fogja nagy tömegben bemutatni. A munka a fölveit időszakban nyomtatásban megjelent művek felsorolása mellett annak külföldi értékelését, valamint tartalmi ismertetését is adja, és hogy hozzáférhető legyen a kutatók részére is, mindenhol meg van jelölve a könyvtár, ahol az illető művek találhatóak. Mivel pedig ötven éves kutatásom alatt a világ minden részén figyelemmel kísértem az összes Budára és Pestre vonatkozó nyomtatásokat és kéziratlemlékeket, azoknak őrzési helyei oly nagy számmal vannak képviselve, hogy nemcsak hazai, hanem a külföldi kutatók is útmutatót nyerhetnek, hogy hol keressék az itt fölveit könyveket. Éppen ezért a mű három részének előszavait angolra is lefordítottam.

— Az első rész — folytatta Ballagi — 1473-mal kezdődik, a Mátyás király korában kinyomatott budai krónikával. Itt mingyárt egy ismeretlen rész következik. Hess Andráshoz német nyomdász még 1471-ben Olaszországból Budára jött és az obudai prépostság házában, a főprépost költségén rendezte be az első nagy nyomdát s „Cro-

nica Hungarorum“ címt alatt közzétette a legrégebbi hazai nyomtatványokat. Ezekkel megelöltük a könyvnyomtatás terén Ausztriát, Lengyelországot, Angliát, Spanyolországot, Dániát és Svédországot. A munkám ezen első része 1541-el végződik, amidőn Szolimán török szultán elfoglalta Budavárát és azt a nyugat, főleg Németország felé irányuló hadműveleteinek központi helyévé tette.

A második rész címe *A török uralom.* Ez a rész 1541-el, a török terjeszkedéssel kezdődik. Ettől fogva török fenhatóság alá került Buda. Begler bégek, másképp vezérbasák székhelye lett Budavára. Ezek a várak olasz építésszel a korhoz mért elsőrendű erősséggé tették. Ők alapították meg a ma is meglévő nagyszerű budai fürdőket, hozták be nemesbűnél nemesebb gyümölcsfajtákat, végül terjesztettek el számos iparágat, így különösen a szattyán-bőrmunkát és a balkáni ízlésű rézműves mesterséget. Ez a kor nagyon el volt hanyagolva iróadalomban, éppen ezért nagy gondot fordítottam arra, hogy az itt keresztülmenő utazók, követek munkáit, amennyiben azok Budára vagy Pestre vonatkoznak, részletesen ismertessem.

A török uralom 1686-ig tartott s Buda visszafoglalásával kezdődik a harmadik rész, amelynek a címe: *A császári uralom.* A nagy ostrom után a romokban füstölgő két város, Buda és Pest, teljesen behódolt a császárságnak. A várbeli Nagy Boldogasszony-templom tornyára a török félhold után a kétéfű sas került. A császári német főparancsnok nevezte ki Buda főbíráját, Pest polgármesterét és alakította meg a tanácsát, merőben katolikus németekből. Ez idő alatt egész 1711-ig, — amellyel a munka végződik — az itt meghonosodott császári uralom még csak meg sem indította a haladás útján ezt a két várost, amelyet a renaissance alatt, mint nagy lakosságú városokat, az akkori világ elsőrendűeknek nézett.

Nagy és komoly munkát végez Ballagi Aladár, a tudós fáradságtalanságával és önzetlenségével. A fővárostól nem kíván s nem akar tiszteletdíjat a műért. Még csak igazgatósági tagságot sem a Beszár-nál. Pedig külön munkát végez a város kultúrája s élete számára.

A mű első kötete rövidesen megjelenik. Ballagi Aladár már a korrektúráit olvassa.

Gerő László.